

TURIZMNING - O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDAGI TUTGAN O'RNI

Bahromov Asadbek

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti, turizm yo'nalishi, talabasi

Abduxalilov Asadbek

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti, turizm yo'nalishi, talabasi

Annotatsiya.

Turizm O'zbekiston iqtisodiyotida hal qiluvchi o'rin tutib, iqtisodiy o'sish, aholi bandligini oshirish, valyuta tushumlari va madaniy almashinuvning muhim omili bo'lib xizmat qiladi. O'zining boy tarixi, madaniy merosi bilan O'zbekiston haqiqiy tajribalar izlayotgan sayohatchilar uchun jozibali manzil sifatida paydo bo'ldi. Ushbu maqolada turizmning O'zbekiston iqtisodiyotini shakllantirishdagi ahamiyati va tutgan o'rni haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiyot, sayyohlik agentliklari, infratuzilma, industriya, jahon turizmi.

Аннотация.

Туризм играет решающую роль в экономике Узбекистана и служит важным фактором экономического роста, занятости, валютных поступлений и культурного обмена. Благодаря своей богатой истории, красочным пейзажам и яркому культурному наследию Узбекистан стал привлекательным местом для путешественников, ищущих подлинные впечатления. В данной статье представлена информация о значении и роли туризма в формировании экономики Узбекистана.

Ключевые слова: экономика, турфирмы, инфраструктура, промышленность, мировой туризм.

Abstract.

Tourism plays a crucial role in the economy of Uzbekistan and serves as an important factor in economic growth, employment, foreign exchange earnings and cultural exchange. With its rich history, colorful landscapes and vibrant cultural heritage, Uzbekistan has emerged as an attractive destination for travelers seeking authentic experiences. This article provides information about the importance and role of tourism in the formation of the economy of Uzbekistan.

Key words: economy, travel agencies, infrastructure, industry, world tourism.

KIRISH.

So'nggi yillarda mamlakatimiz sayyohlik sohasini rivojlantirish yo'lida salmoqli yutuqlarga erishdi, mahalliy va xorijiy sayyohlar soni ortib bormoqda. Turizm faolligining bu o'sishi nafaqat iqtisodiyotni, balki infratuzilmani rivojlantirish, merosni

saqlash va mintaqaviy aloqalarni ham osonlashtirdi. O‘zbekiston o‘zining sayyohlik salohiyatidan foydalangan holda barqaror turizm amaliyotidan foyda olishga va jahon turizm industriyasining asosiy ishtirokchisi sifatidagi mavqeini yanada oshirishga tayyor. Turizm O‘zbekiston iqtisodiyotda muhim tarmoq sifatida paydo bo‘lib, o‘sish sur‘atlarini rag‘batlantirish, aholi bandligini ta‘minlash, valyuta tushumlarini ko‘paytirish va madaniy almashinuvni osonlashtirishda muhim rol o‘ynaydi. [5]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

O‘zbekistonning boy tarixi, va madaniyati mamlakatni noyob tajribalar izlayotgan sayohatchilar uchun jozibali manzilga aylantirdi. Ushbu maqolada turizmning O‘zbekiston iqtisodiyotini shakllantirishdagi ahamiyati o‘rganilib, uning xalq uchun keltirayotgan turli xil foydalari ko‘rsatilgan. Turizmning O‘zbekiston iqtisodiyotiga qo‘shayotgan asosiy hissalaridan biri uning iqtisodiy o‘sish va taraqqiyotni ta‘minlashdagi rolidir. So‘nggi yillarda bu soha sezilarli darajada kengayib, mahalliy va xalqaro sayyohlar soni ortib bormoqda. Turizm infratuzilmasiga, jumladan mehmonxonalar, transport tarmoqlari va dam olish maskanlariga investitsiyalar nafaqat tashrif buyuruvchilar tajribasini oshiribgina qolmay, balki qurilish va unga aloqador sohalarni ham rag‘batlantirdi va shu orqali umumiy iqtisodiy faollikni oshirdi. Turizm O‘zbekistonda iqtisodiyotning turli segmentlarida ish o‘rinlarini taklif qiluvchi asosiy bandlik manbai sifatida paydo bo‘ldi. Turistik gidlar va mehmonxona xodimlaridan tortib hunarmandlar va transport provayderlarigacha turizm sektori ko‘plab odamlar uchun, xususan, turizm faoliyati ko‘pincha jamlangan qishloq joylarida yashash uchun sharoit yaratdi. Bu qashshoqlikni yumshatish, ishsizlikni kamaytirish va mahalliy hamjamiyatlarning turmush darajasini yaxshilashga yordam berdi. Turizmning O‘zbekiston uchun yana bir muhim foydasi uning valyuta tushumlari va to‘lov balansiga qo‘shayotgan hissasidir. Xalqaro mehmonlar turar joy, ovqatlanish, transport, xarid qilish va boshqa xizmatlarga sarflanadigan xarajatlar orqali iqtisodiyotga xorijiy valyuta kiritadilar. Ushbu daromadlar mamlakatning tashqi zahiralarini ko‘paytiradi, valyuta barqarorligini qo‘llab-quvvatlaydi va tashqi savdo taqchilligini yumshatadi, shu bilan iqtisodiy barqarorlik va barqarorlikni oshiradi. O‘zbekistonda turizmning o‘sishi transport tizimlaridan tortib, meros ob‘ektlari va madaniy diqqatga sazovor joylargacha bo‘lgan infratuzilmani rivojlantirishga investitsiyalarni kuchaytirdi. Yaxshilangan infratuzilma nafaqat tashrif buyuruvchilar uchun umumiy turizm tajribasini yaxshilaydi, balki muhim xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshirish, mintaqaviy rivojlanishni rag‘batlantirish va inklyuzivlikni rag‘batlantirish orqali mahalliy hamjamiyatlarga foyda keltiradi. Infratuzilmaga investitsiyalar, shuningdek, qurilish va chakana savdo kabi ittifoqdosh tarmoqlarda o‘sishni rag‘batlantirish orqali multiplikativ effektlarni yaratadi. [4]

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Turizm tashrif buyuruvchilarga O‘zbekistonning boy merosi, an‘analari va urf-odatlarini bilan bevosita tanishish imkonini beruvchi madaniy almashinuv ko‘prigi bo‘lib xizmat qiladi. Sayyohlar mahalliy aholi vakillari bilan muloqot qilish, madaniy tadbirlarda ishtirok etish, tarixiy joylarga tashrif buyurish orqali mamlakat merosi haqida ma‘lumotga ega bo‘lib, uni asrab-avaylashga hissa qo‘shadi. Ushbu madaniy almashinuv turli millat vakillari o‘rtasida o‘zaro tushunish, hurmat va minnatdorchilikni rivojlantiradi, global uyg‘unlik va hamkorlikni rag‘batlantiradi. O‘zbekiston hukumati turizmning iqtisodiy taraqqiyotdagi ahamiyatini e‘tirof etgan holda sohani qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha turli siyosat va tashabbuslarni amalga oshirdi. Bularga vizani soddalashtirish choralari, turizmni targ‘ib qilish bo‘yicha marketing kompaniyalari, soha mutaxassislari uchun salohiyatni oshirish dasturlari hamda barqarorlik va mas‘uliyatli turizm amaliyotini oshirishga qaratilgan sa‘y-harakatlar kiradi. Barqaror turizmni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish orqali O‘zbekiston ham soha, ham butun mamlakat uchun uzoq muddatli farovonlikni ta‘minlashni maqsad qilgan.[3]

Turizm O‘zbekiston kabi mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanish va o‘shishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Iqtisodiyotda turizmning ahamiyatini ko‘rsatadigan ba‘zi asosiy fikrlar:

1. Daromadlar: Turizm turistlarning turar joy, ovqatlanish, transport, xarid qilish va ko‘ngilochar xizmatlarga qilgan xarajatlari orqali valyuta tushumlariga katta hissa qo‘shadi. Xorijiy valyutaning bu oqimi mamlakat zahiralari ko‘paytirishga yordam beradi va iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarini qo‘llab-quvvatlaydi.

2. Ish bilan ta‘minlash imkoniyatlari: Turizm sanoati keng doiradagi odamlar, jumladan, mehmonxona xodimlari, ekskursiya gidlari, transport provayderlari, hunarmandlar va boshqalar uchun bevosita va bilvosita bandlik imkoniyatlarini yaratadi. Bu ish o‘rinlarining yaratilishi ishsizlik darajasini pasaytirish va turmush sharoitini yaxshilashga yordam beradi.

3. Infratuzilmani rivojlantirish: Mehmonxonalar, dam olish maskanlari, aeroportlar, yo‘llar va diqqatga sazovor joylar kabi turizm infratuzilmasining rivojlanishi investitsiyalarni rag‘batlantiradi va mamlakatda umumiy infratuzilma rivojlanishini kuchaytiradi. Bu nafaqat sayyohlarga foyda keltiradi, balki aholining hayot sifatini ham oshiradi.

4. Madaniy almashinuv: Turizm turli mamlakatlar va xalqlar o‘rtasida madaniy almashinuv va o‘zaro tushunishga yordam beradi. Bu millatning o‘ziga xosligini dunyoga namoyish etuvchi madaniy meros, an‘ana va san‘atni asrab-avaylash va targ‘ib qilish imkonini beradi.

5. Mintaqaviy rivojlanish: Turizm ko‘pincha qishloq va chekka hududlarda rivojlanishga olib keladi va iqtisodiy foydani shahar markazlaridan tashqariga ham tarqatadi. Turli mintaqalarda turizmni rivojlantirish orqali hukumatlar inklyuziv

o'sishni qo'llab-quvvatlashi va mintaqaviy iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirishi mumkin.

6. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: Turizmga sarmoya kiritish va uni rag'batlantirish orqali mamlakatlar o'z iqtisodlarini diversifikatsiya qilishlari va bir tarmoqqa qaramlikni kamaytirishlari mumkin. Bu diversifikatsiya tashqi zarbalarga bardosh bera oladigan yanada mustahkam iqtisodiyotni yaratadi.[2]

XULOSA.

Xulosa qilib aytganda, turizm O'zbekiston iqtisodiyotida ko'p qirrali rol o'ynaydi, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi, bandlik imkoniyatlarini yaratadi, valyuta tushumlarini keltirib chiqaradi, madaniy almashinuvni rag'batlantiradi va barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi. Turli xil diqqatga sazovor joylar, mehmondo'st aholisi va istiqbolga intilayotgan siyosati bilan O'zbekiston o'zining turizm sektori salohiyatini yanada gullab-yashnashi va Markaziy Osiyo mintaqasida o'zini eng yaxshi yo'nalish sifatida ko'rsatish uchun qulay sharoitga ega. Turizm va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi simbiotik munosabatlardan foydalanib, O'zbekiston turizm xaritasida inklyuziv o'sish, barqarorlik va global e'tirofga erishish yo'lini belgilashi mumkin. Turizm iqtisodiy o'sishning katalizatori bo'lib, moliyaviy daromaddan tashqari ko'plab imtiyozlarni taqdim etadi. Turizm salohiyatini e'tirof etish va uning barqaror rivojlanishiga sarmoya kiritish O'zbekistondek davlatning umumiy farovonligi va farovonligiga sezilarli hissa qo'shishi mumkin.[1]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]

2. Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.: Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]

3. Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]

4. Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]

5. Halikulov A.N. —Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatish sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlar dissertatsiya konspekti. Abstrakt. – Samarqand, 2010. – 25 b.[5]